

Tjänsteutlåtande
Socialförvaltningen

Till: Vård- och omsorgsnämnden

Datum: 2023-08-21
Diarienummer: VON 2022/0005

Återrapportering av Kommunfullmäktiges uppdrag 21 i budget 2022 - utreda huruvida de fyra mötesplatser och träffpunkter för äldre som finns i kommunen idag behöver utökas och/eller bli fler

Sammanfattning

Kommunfullmäktige beslutade 2021-11-22 § 8:5 att ge Vård- och omsorgsnämnden i uppdrag att utreda behovet av att utveckla de befintliga träffpunkterna och mötesplatserna för äldre. Nämnden ska även utreda behovet av ytterligare mötesplatser och träffpunkter för målgruppen.

Beslutsförslag

Vård- och omsorgsnämnden

1. Vård- och omsorgsnämnden beslutar att öka anslagen för träffpunkterna enligt följande
 - Träffpunkt Solhälla 150 000 kr per år
 - Träffpunkt Roslags Kulla 32 500 kr per år
 - Träffpunkt Fyren 655 000 kr per år
2. Vård- och omsorgsnämnden beslutar att utveckla verksamheten vid Träffpunkt Fyren i enlighet med förvaltningens utvecklingsförslag genom att bl.a.
 - avsluta samarbetet med frivilligorganisationen Väntjänsten
 - införa ett välfärdsbibliotek
 - möjliggöra anställning av ytterligare en medarbetare som också ska inneha rollen som digitalcoach
 - möjliggöra nyttjandet av lokalen för andra målgrupper inom nämndens verksamhetsområden.

Bakgrund

I och med en växande och allt äldre befolkning ökar också behovet av de insatser som riktar sig till äldre. En viktig friskfaktor är att få umgås och träffa andra.

Fullmäktiges uppdrag 21 till nämnden i budget och verksamhetsplan 2022-2024 innebär därför att utreda huruvida de fyra mötesplatser och träffpunkter för äldre som finns i kommunen idag behöver utökas och/eller bli fler.

Förvaltningens slutsatser

Efter förvaltningens utredning av behovet av fler samt utveckling av befintliga träffpunkter ser förvaltningen ett antal utvecklingsmöjligheter vilka beskrivs närmare i bilagda rapport daterad 2023-08-11.

Förvaltningen föreslår ökat anslag på verksamheterna Fyren och Solhälla för att möjliggöra en utökning av personal, för att på så sätt kunna möta besökarnas behov. Förvaltningen föreslår en ökning av anslaget till Roslags Kulla för att möjliggöra en utökning av aktiviteter.

Vidare föreslås att Träffpunkt Fyren helt driftas i kommunal regi och att en utredning genomförs hösten 2023 med syfte att undersöka hur en kommande samverkan med Väntjänsten skulle kunna utveckla verksamheten. I avvaktan avslutar nämnden samarbetet med Väntjänsten i sin nuvarande form.

Bilagor

Återrapport daterad 2023-08-11 av Kommunfullmäktiges uppdrag 21 i budget 2022

Susanna Kiesel
Socialdirektör

Åsa Lundgren
Biträdande socialdirektör

Expedieras
Kommunfullmäktige

Digitala Signaturer

Socialförvaltningen
Åsa Lundgren

Datum: 2023-08-21
Diarienummer: VON 2022/0005

Återrapportering av Kommunfullmäktiges uppdrag 21 i budget 2022 - utreda huruvida de fyra mötesplatser och träffpunkter för äldre som finns i kommunen idag behöver utökas och/eller bli fler

I Kommunstyrelsens Budget 2022 och verksamhetsplan 2022-2024 , bilaga 18, beskrivs uppdrag 21.

”Vård- och omsorgsnämnden får i uppdrag att utreda behovet av att utveckla de befintliga träffpunkterna och mötesplatserna för äldre. Nämnden ska även utreda behovet av ytterligare mötesplatser och träffpunkter för målgruppen”.

Sammanfattning

Förvaltningen har utrett behovet av fler och utvecklingsbehovet av befintliga träffpunkter. Utredningen har skett genom omvärldsbevakning, intervjuer med sakkunniga inom området, genomgång av verksamhetsuppföljning och nöjdhetsundersökning. Förvaltningen ser ett flertal utvecklingsområden för att dels öka besökarnas känsla av nöjdhets dels också för att ha en hälsofrämjande inriktning som kan bidra till livskvalitet, välbefinnande och bättre självupplevd hälsa. Förvaltningen föreslår ökat anslag på verksamheterna Fyren och Solhälla för att möjliggöra en utökning av personal, för att på så sätt kunna möta besökarnas behov. Förvaltningen föreslår en ökning av anslaget till Roslags Kulla för att möjliggöra en utökning av aktiviteter.

Vidare föreslås att Träffpunkt Fyren ska driftas helt i kommunal regi, lokalen ska tillvaratas på ett gynnsammare sätt och förvaltningen föreslår införandet av ett Välfärdsbibliotek och att en digitalcoach anställs.

Lokalerna ska kunna nyttjas efter ordinarie öppettider för fler målgrupper inom nämndens verksamhetsområden.

En ökning av anslagen till träffpunkterna föreslås enligt följande; Träffpunkt Solhälla 150 000 kr per år, Träffpunkt Roslags Kulla 32 500 kr per år och Träffpunkt Fyren 655 000 kr per år.

Vård-och omsorgsnämnden beslutar att utveckla verksamheten vid Träffpunkt Fyren i enlighet med förvaltningens utvecklingsförslag genom att bl.a.

- avsluta samarbetet med frivilligorganisationen Väntjänsten i sin nuvarande form
- införa ett välfärdsbibliotek
- möjliggöra anställning av ytterligare en medarbetare som också ska inneha rollen som digitalcoach
- möjliggöra nyttjandet av lokalen för andra målgrupper inom nämndens verksamhetsområden.

Finansiering

Utveckling av träffpunkterna ska i första hand finansieras med stimulansmedel, i andra hand ryms satsningarna inom befintlig budgetram.

Bakgrund

Enligt tidigare styrmodell i Österåkers kommun ska Vård- och omsorgsnämnden lämna beställningar till Kommunstyrelsens produktionsutskott avseende utförandet av tjänster inom vård- och omsorgsområdet. Från 2023 upphör produktionsförvaltningen till förmån för en linjär organisation. Träffpunkterna kommer drivas av socialförvaltningen framgent.

Syftet med Träffpunkterna;

- vara en mötesplats för äldre och yngre seniorer där man träffas för social samvaro och aktiviteter, både sociala och fysiska.
- ha en hälsofrämjande inriktning som kan bidra till livskvalitet, välbefinnande och bättre självupplevd hälsa.
- anordna aktiviteter utifrån förslag från besökare och trygghetsansvarig.
- särskilt beakta att Österåkers kommun är finskt förvaltningsområde i planeringen av verksamheten och anordna aktiviteter med språklig eller kulturell inriktning.
- använda sig av mångkulturell kompetens som bidrar till mångkulturella upplevelser för de äldre när det gäller t.ex. musik, dans och mat.
- samarbeta med andra aktörer i syfte att ta emot praktikanter eller motsvarande.

Utredningens genomförande

Samtal med enhetschef och anställda vid de olika träffpunkts-verksamheterna, med sakkunnig för nationella minoriteter och finskt förvaltningsområde, sakkunnig äldre samt med digitaliseringsstrateg.

- Brukarundersökning för året 2022 (bilaga 1).
- Genomgång av verksamhetsuppföljningen för Träffpunkterna hösten (bilaga 2).

- Omvärldsbevakning med fokus på området äldre och äldres hälsa och delaktighet i samhället.

Behov av utveckling

Nedan följer förvaltningens utredning av träffpunkterna, dess utvecklingsbehov samt förslag på progression.

Solhälla

Solhälla är en välbesökt verksamhet som är öppen helgfria vardagar 10.30-15.30 och söndagar mellan 12.30-15.30. Flertalet av besökarna, i genomsnitt 30-40 per dag, bor i huset. Det finns en träffpunktsansvarig som är anställd av kommunen med 75% tjänstgöringsgrad.

Från verksamhetsuppföljningen framgår att besökarna efterfrågar större personaltäthet. Besökarna ser träffpunktsansvarig som en stor tillgång för deras välmående. Att vara tillmötesgående mot de boende och deras anhöriga tar tid i anspråk. Träffpunktsansvarig är kommunens enda representant som är nåbar för de boende samt de som bor i närområdet. Som träffpunktsansvarig på Solhälla finns ingen att dela ansvaret med idag för de boende och deras anhöriga. Tidigare har en hel del frågor kunnat hänvisas till hemtjänstens personal för svar, men sedan Ersta hemtjänst flyttade ut faller samtliga frågor och behov av stöd på Solhälla. Träffpunkt Solhälla beskrivs som en förlängning av kommunens servicecenter. Solhälla bör jämföras med Solgården där man har 100% tjänstgöringsgrad sedan många år tillbaka, verksamheterna är lika stora och kräver samma tidsåtgång för planering och förberedelser som Solgården.

Förslag på utvecklingsåtgärd träffpunkt Solhälla:

Förvaltningen föreslår en ökning av personaltillgängligheten, detta skulle leda till ett ökat stöd, känsla av trygghet och service för besökarna.

Roslags Kulla

Roslags Kulla träffpunkt är öppet med aktivitet tre gånger per vecka. Flera av besökarna är boende i närområdet, varje vecka erbjuds två fysiska aktiviteter och en social aktivitet. Det finns kommunal personal med tjänstgöringsgrad 25%.

I verksamhetsuppföljningen samt i brukarundersökningen efterfrågar besökarna fler tillfällen av fysisk aktivitet per vecka samt önskemål om att ordna en utflykt en gång per år. Idag hänvisas besökarna till Görjansgården eller till träffpunkterna närmare Åkersberga C för att få tillgång till fler aktiviteter vilket besökarna menar inte är gångbart på grund av transportförhållanden.

Förslag på utvecklingsåtgärd träffpunkt Roslags Kulla:

Möjliggöra ytterligare ett träningspass till i veckan med instruktör

Solgårdens träffpunkt är öppet helgfria vardagar 10.30-15.30 och lördagar mellan 12.30-15.30. Det finns personal, en person med 100% tjänstgöringsgrad samt bemanning varannan helg.

I verksamhetsuppföljningen och brukarundersökningen framkommer det att besökarna är nöjda med öppettiderna och befintliga aktiviteter.

Görjansgårdens träffpunkt är öppet helgfria vardagar 10.30 till 16.00 och mellan söndagar 13 till 16. Det finns kommunal personal med tjänstgöringsgrad 50%.

Verksamhetsuppföljningen visar att besökarna är nöjda med verksamheten och utbudet av aktiviteter, i brukarundersökningen framkommer det dock att en del besökare önskar fler aktiviteter.

Fyren

Fyren är beläget i lokaler med flera rum och förrådsutrymmen centralt i Åkersberga centrum med närhet till kollektivtrafik, mataffärer apotek etc. Fyren har öppet måndag - fredag mellan 10.00 - 15.00. Det finns en kommunalt heltidsanställd medarbetare. Fyren erbjuder social samvaro, fysiska- och sociala aktiviteter.

På grund av sitt utmärkta geografiska läge borde Fyren vara mycket välbesökt men besökarantalet har blivit betydligt lägre sedan återöppnandet (verksamheten var stängd under pandemin).

Orsaken till det lägre besöksantalet belyses i årets verksamhetsuppföljning som de meningsskiljaktigheter mellan beställaren Österåkers kommun och frivillighetsverksamheten Väntjänsten, en oenighet som är allmänt känd i kommunen då det bland annat varit aktuellt i lokalmedia vid ett flertal tillfällen, samt en rädsla för smittspridning av Covid-19.

Stämningen på Fyren har påverkat arbetsmiljön för kommunens enda medarbetare på verksamheten, en psykosocial påfrestning som mynnar ut i en känsla av otrygghet för den anställde. Österåkers kommun är arbetsgivare och behöver ta sitt ansvar för medarbetarens arbetsmiljö.

Kommunen föreslås avsluta samarbetet med frivilligorganisationen Väntjänsten för att under hösten 2023 undersöka hur ett fruktbart samarbete skulle kunna utvecklas till positivt gagn för alla parter. En utredning med jämförelse av vilken inriktning väntjänster i andra kommuner har, hur deras uppdrag ser ut och vilket samarbete de har med kommunen kan ligga till grund för hur Österåker framgent kommer kunna utveckla träffpunktsverksamheten i samverkan med andra aktörer.

Förslag på utveckling av Fyren

”Nämnden skall verka för att äldre människor får möjlighet att leva och bo självständigt under trygga förhållanden och ha en aktiv och meningsfull tillvaro i gemenskap med andra.”

För att uppnå målet med verksamheten att främja social gemenskap och erbjuda som en verksamhet som bidrar till hälsa och välbefinnande samt att verksamheten upplevs som meningsfull och stimulerande behöver kommunen

tänka nytt och undersöka vilka behov och önskemål som finns hos målgruppen äldre i kommunen men också i riket.

En av samhällets stora utmaningar är digital delaktighet, att vara digitalt delaktig kan vara en utmaning för just den äldre åldersgruppen vilket hänger samman med teknikens snabba utveckling, och att både tillgången till tekniken och den digitala kompetensen varierar bland äldre personer. Många som skulle kunna ha nytta av tekniken står utanför. Det kan bero på osäkerhet, okunskap kring vad som finns och hur det skulle kunna vara till nytta för en själv eller ekonomiska begränsningar. Steget till att köpa en egen smarttelefon eller läsplatta kan vara stort och det kan vara en dyr investering om den sedan inte kommer till användning. Digital inkludering räknas idag som en mänsklig rättighet då samhället blir mer och mer digitaliserat, studier visar att över 400 000 personer i åldersgruppen 65+ lever i ett digitalt utanförskap (bilaga 4).

Kommunen har en viktig roll i att främja och stödja digital delaktighet för alla invånare och minska ojämlikhet i hälsa. De äldres digitala möjligheter kan stimuleras genom olika insatser och det är alltid viktigt att ta hänsyn till såväl åldrandeprocesser som individens behov, självbestämmanderätt och digitala kompetens. Förvaltningen lämnar därför som förslag att det dels ska inrättas ett Valfärdsbibliotek i ett av utrymmena på Fyren. Med ett välfärdsbibliotek i Österåkers kommun skulle besökare kunna erbjudas att låna hem exempelvis smarta lampor, robotdammsugare, läsplatta, aktivitetsarmband, nyckelfinnare samt olika smarta-hem-lösningar som fjärrstyrda vägguttag. Ett välfärdsbibliotek bjuder in till en digital inkludering och syftet är att inspirera till ett ökat intresse och användning. Tanken är att personer lånar hem tekniken i cirka två månader för att prova på tekniken i hemmet. Lånesystemet liknar det som används i ett vanligt bokbibliotek där låntagaren ingår ett låneavtal. Finansiering av välfärdstekniken kommer att kunna ske med hjälp av stimulansmedel då det finns satsningar som är fleråriga .

För att maximera stödet till brukarna föreslås också anställa en så kallad "IT-coach" som fungerar som dagens "fixartjänst" men som riktar in sig på att ge stöd och hjälp runt välfärdsteknik, både i verksamheterna men också i brukarnas hem. En kombination av välfärdsbibliotek och IT-coach skulle kunna ge Österåkers kommuns invånare en mer trygg användning av välfärdstekniken samt minska ensamhet och öka självständigheten. En IT-coach skulle bland annat kunna lära ut vad en app är och hur den används, hur brukarna skickar sms och e-post, hur brukaren ringer och tar emot videosamtal och hur brukaren beställer hem mat online. Genom att få ett digitalt stöd kan behovet av insatser skjutas på framtiden. Tanken är att IT-coach skulle kunna vara ett stöd för både målgruppen äldre och funktionshinder. Fyren skulle då ha två heltidsanställda medarbetare vilket möjliggör fler sociala aktiviteter såsom bussresor till museum, konstupställningar och besök i natursköna områden som Wira bruk. Aktiviteter som kan anordnas i egen regi eller tillsammans med någon av de övriga träffpunkterna.

I kommunen finns en träffpunktsansvarig som gått många utbildningar inom olika träningsformer och denne håller i träningspass på Fyren, Fyrens medarbetare håller i dennes verksamhet under samma tid.

Fyrens lokaler behöver nyttjas på ett för invånarna i kommunen bättre sätt, idag stänger kommunens verksamhet klockan 15.00 och lokalen har fram tills nu lånats sporadiskt av frivilliga organisationer, förvaltningen föreslår att driften ska vara helt i kommunal regi för att få fullförfogande rätt över lokalerna. Förvaltningen föreslår att lokalen ska kunna nyttjas av andra målgrupper inom nämndens verksamhetsområden tex. bör vuxna inom LSS få tillgång till verksamheten efter ordinarie öppettider för social samvaro två eftermiddagar per vecka samt ytterligare två tillfällen per månad för att möjliggöra disco, biokvällar och karaoke etc.

När kommunen driftar Fyren i egen regi möjliggörs också ett ökat antal aktiviteter för invånarna i kommunen såsom sommarluncher, midsommarfirande, julbord, musikcafé och underhållning av trubadur. Verksamheten kan också nyttjas utanför ordinarie öppettider då det är det lättare att boka in föreläsningar, musikunderhållning och annat som då inte riskerar att kollidera med någon annan förening.

Caféverksamheten på Fyren har varit en aktuell fråga sedan något år tillbaka. Förvaltningen är införstådd med att smörgässervering och möjlighet att köpa fika till självkostnadspris har ett stort mervärde för besökarna. Förvaltningen har därför som förslag att ombesörja behovet genom att av kommunen anställd medarbetare kommer tillreda smörgåsar och sälja till självkostnadspris, eventuellt överskott kommer återinvesteras i verksamheten. Kaffetermos kommer finnas framme för självservering.

Solgården

Verksamheten öppet helgfria vardagar 10.30-15.30 och lördagar 12.30-15.30. Förvaltningen sker inget behov av att göra förändringar i verksamheten, besökarna är nöjda och önskar inte fler aktiviteter el dylikt.

Görjansgården

Verksamheten har öppet helgfria vardagar 10.30-16 och söndagar 13-16, Förvaltningen sker inget behov av att göra förändringar i verksamheten som beskrivs som välfungerade med nöjda besökare.

Bilagor

- 1) Brukarundersökning, Träffpunkterna 2022
- 2) Verksamhetsuppföljning, träffpunkterna 2022
- 3) Folkhälsomyndigheten, publikation- Digital teknik för social delaktighet bland äldre personer

